HET BOEK
'TEGENWOORDIGHEID VAN GEEST'
van Prof. Dr. Cees van der Kooi

IN DIT DOCUMENT:

1. - De schrijver
2. - Waar dit boek over gaat
3. - De inhoudsopgave
4. - Het woord vooraf waarin Dr. C. van der Kooi zijn boek presenteert
5. - De gegevens
6. - Enkele reacties

1. DE SCHRIJVER

Dr. C. van der Kooi (1952) is universitair hoofddocent dogmatiek en hoogleraar theologie van de charismatische vernieuwing aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Zie verder de rubriek *Leerstoel* op website StuCom, automatisch bereikbaar via www.stucom.nl/leerstoel of via www.kcv-net.nl/leerstoel

2. WAAR DIT BOEK OVER GAAT

Op de achterkant van dit boek staat:
"Thema's die te maken hebben met het werk van de Geest staan in het middelpunt van de belangstelling. De Geest van God staat immers voor zijn tegenwoordigheid en werking. De klemtoon valt niet langer op zijn verborgenheid of afwezigheid, maar op zijn tegenwoordigheid. Vandaar dat we in de kerk en in de theologie allerwegen de vraag zien opkomen naar de plaats van het werk van de Geest. Waar werkt de Geest? In het persoonlijk leven? Of in de gemeenschap? Hoe maakt God zich door zijn Geest merkbaar? Wat is de plek van de charismata? Wat betekent charismatische vernieuwing? Wat kunnen we eigenlijk verwachten? Waar kan het scheef gaan? In deze bundel komt een aantal onderwerpen ter sprake die allemaal met de nieuwe oriëntatie op de Geest te maken hebben. Het zijn praktische vragen die in een bredere theologische context worden behandeld."

3. DE INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf

Hoofdstuk 1. Pneumatologische heroriëntatie

Hoofdstuk 2. De Geest van God en zijn werkingen

Hoofdstuk 3. Charisma en doop met de Geest

Hoofdstuk 4. Geest en triniteit

Hoofdstuk 5. Godservaringen in de belevingscultuur: theologische reflecties

Hoofdstuk 6. Het zuchten van de Geest. De omgang met grenzen in de bediening tot genezing

Hoofdstuk 7: Profetie en toetsing

Hoofdstuk 8. Waarden, waarheid en identiteit. Een beschouwing over Geest en humaniteit

Hoofdstuk 9. Het beroep op het innerlijk getuigenis van de Geest, in het bijzonder bij H. Bavinck

Hoofdstuk 10. Om de toegang tot heil en leven. Een beschouwing over het eigene van het protestantisme en haar ambivalenties

Hoofdstuk 11. Sterker dan de dood? Over liefde, literatuur en sporen van God

Hoofdstuk 12. In de school van de Geest. Triniteitstheologische kanttekeningen bij de charismatische vernieuwing

Verantwoording

Beknopte lijst van literatuur

Naamregister

4. WOORD VOORAF IN 'TEGENWOORDIGHEID VAN GEEST'

Dit boek gaat over het werk en de gaven van de heilige Geest. Anders gezegd, in de opstellen die volgen worden enkele onderwerpen aangesneden die theologisch beschouwd tot het terrein van pneumatologie behoren. Daarmee is tevens de grote beperking van deze publicatie aangegeven. Een omvattende pneumatologie is niet beoogd. Als verzameling van opstellen is ze hoogstens een tussenstap naar een uitvoeriger behandeling en heeft het karakter van een eerste verkenning. Het zou verdedigbaar zijn geweest om de stukken in portefeuille te houden of ze in de relatieve onbekendheid van een tijdschrift te laten rusten. Dat ik toch tot uitgave overga, met aarzeling, heeft alles te maken met de situatie binnen het Nederlandse protestantisme. Binnen de gereformeerde gezindte in het bijzonder is een oplevende belangstelling voor het werk van de heilige Geest. Men is bezig met een heroriëntatie op het werk van de Geest die de gemoederen in beweging brengt. Is hier sprake van een wezensvreemd element dat helemaal niet past binnen een theologie zich oriënteert aan het Woord? Of biedt de heroriëntatie juist mogelijkheden tot vernieuwing van het geloof, die kerk en theologie slechts tot hun schade kunnen laten liggen?
Nu is aandacht voor de pneumatologie op zich niet uitzonderlijk. In de westerse theologie is de meeste aandacht uitgegaan naar wat de Geest in en voor de mens bewerkt. Het viel alleen niet zo op, omdat het niet met die benaming aangeduid werd. Maar als we nu terugkijken, is het theologisch debat in de kerk van het westen heel vaak gegaan over onderwerpen die in de apostolische geloofsbelijdenis tot het derde hoofddeel behoren. Het eerste deel gaat over God de schepper van de wereld, het tweede deel over Jezus Christus als de verlosser en het derde deel gaat over de Geest. Die belangstelling voor dat laatste hoofddeel is niet zo vreemd. De

kerk van het latijnse Westen, daarin voorop gegaan door kerkvaders zoals Tertullianus en Augustinus, werd getekend door een praktische zin. Het leven moest geregeld worden en vorm krijgen. Vroomheid en theologie hebben dan ook heel veel belangstelling gehad voor de vraag wat het godsgeloof nu praktisch voor de mens betekende. Daarmee stond de vraag naar de genade in centrum. Niet de vragen van triniteit en de persoon van Jezus Christus stonden centraal. Het debat over die onderwerpen was op de de grote concilies van de Grieks sprekende kerk al tot een zekere afronding gekomen. De kerk van het Westen heeft haar belangrijkste energie gespendeerd aan het derde artikel, het werk van de Geest. Als God in Jezus Christus naar de mensen komt , wat gebeurt er dan met die mens? Hoe krijgt die mens deel aan de genade? Daarmee stonden bij voorbeeld de vragen over de vrijheid of de geestelijke onvrijheid van de mens op de agenda. Het werd ook bepalend voor een serie andere vragen. Hoe werkt die genade veranderend op de mens in? Ofwel langs welke weg wordt de mens in de gemeenschap met God opgenomen. Zo kwam het tot discussie over wat wat als genademiddel of sacrament kon gelden. En zo kwam het in de premoderne tijd tot steeds meer belangstelling voor de geloofsweg van de mens. Puritanisme, nadere reformatie, piëtisme, methodisme, heiligingsbeweging, revivalisme en pentecostalisme hebben alle op een bepaalde wijze die geloofsweg gethematiseerd. Zij delen alle in de toenemende belangstelling in de westerse cultuur voor de mens als subject. Dat leidt tot een waaier van uiteenlopende, maar in wezen toch samenhangende vragen. Wat doet de Geest in de mens? Wat gebeurt er met die mens als de Geest hem aanraakt, opent en transformeert? En zou zulke vernieuwing enige betekenis kunnen hebben voor de gemeenschappen waar we in functioneren, voor het publieke domein waar we in leven? Of wordt in deze traditie van vernieuwing door de Geest alle aandacht weggezogen naar de mens en zijn geloof? Staat de mens als gelovend subject met zijn ervaringen niet al te veel in het centrum, zeker in het protestantisme? In de gereformeerde theologie hebben dit soort klachten over methodisme en vernieuwingsbewegingen veelvuldig geklonken. Tezeer draait het allemaal om het menselijk subject. Te weinig staat het objectieve heil dat ons gegeven is in Christus in het centrum. Te weinig komen de bredere levensverbanden in het vizier. Zijn die klachten terecht? Is het mogelijk om te bouwen aan een theologie van de Geest die niet in dienst staat van versmalling, maar in dienst van verdieping en verbreding? In de hoofdstukken die volgen zullen enkele aspecten worden belicht.
Deels zijn de hoofdstukken al eerder in artikelvorm verschenen, deels gaan ze terug op gehouden referaten. Sommige gedeelten vertonen daardoor een zekere overlap. De eerste drie hoofdstukken zijn nieuw. Alle bijdragen zijn zo geschreven dat ze afzonderlijk gelezen kunnen worden.

C. van der Kooi, Goede Week 2006

5. DE GEGEVENS
Titel: *Tegenwoordigheid van Geest. Verkenningen op het gebied van de leer van de Heilige Geest*
Auteur: Dr. Cees van der Kooi
Uitgever: Kok, Kampen
Aantal pagina's: 252
Prijs: 17,50 euro
ISBN: 90 435 1227 3

6. - ENKELE REACTIES

OPNIEUW NADENKEN OVER GODS GEEST
Mgr. dr. G.J.N. de Korte, hulpbisschop van het aartsbisdom Utrecht, las het boek *Tegenwoordigheid van Geest* tijdens een rondreis door Groot-Brittannië en schreef: "Het nodigde mij uit om opnieuw na te denken over de betekenis van Gods Geest voor de vernieuwing en vitalisering van geloof en kerk. De Geest wil alle lauwheid uitbannen en mensen enthousiast maken. Een en ander betekent wel dat de kerk haar boodschap helder en onversneden voor het voetlicht moet brengen. De huidige situatie daagt ons uit ons te richten op de kern van de zaak. Er is geen ruimte voor discussies over marginale zaken. Wij moeten ons richten op het hart van het Evangelie. God houdt van mensen en wil hun in Christus zijn vriendschap aanbieden." Uit: CV-Koers, september 2006.

GROTE WAARDE
Tjerk de Reus schreef in een recensie in CV-Koers: "Afgewogen bezinning is nuttig en nodig en met het oog daarop is het nieuwe boek van theoloog Kees van der Kooi van grote waarde."
"Van der Kooi trekt bijbelse lijnen en trapt niet in de valkuil van een opportunistische vorm van biblicisme - zoals juist in charismatische tradities veelvuldig voorkwam."
"Van der Kooi richt zijn aandacht verder expliciet op de gereformeerde geloofstraditie (H. Bavinck en het protestantisme), op de betekenis van de Drie-eenheid en op de levensbeschouwelijke en culturele context van vandaag. In een beschouwing over de Geest en humaniteit schetst hij in kort bestek een ontwikkeling in de westerse cultuur, die is uitgemond in een nadrukkelijke focus op het lichaam en op bevredigende prikkels. Daartegenover staat het getuigenis van de Geest, waarin we het leven als een gave leren kennen."
De Reus citeert dan uit het boek van Van der Kooi: "*'Tegenover de belevingscultuur van heden (…) moeten we volhouden dat de opstanding nog niet het geval is. Er staat nog iets uit. (…) Christelijke theologie heeft tot taak het gapende gat van de onvolkomenheid open te houden en niet door de specie van de esoterie of de hedendaagse ervaring te laten dichtsmeren.'* Deze kritische noot heeft betrekking op de cultuur, maar evenzeer op de kerk. Dat is een grondtoon die voortdurend meeklinkt in dit boek. Tegelijk geldt: de Geest zet mensen in beweging, deelt gaven uit tot opbouw van de gemeente, stelt Christus centraal en opent het zicht op een nieuwe hemel en een nieuwe aarde." Aldus Tjerk de Reus in CV-Koers, september 2006.

Dit is document 0166 op website StuCom.
Een onderdeel van de website StuCom is de site van de Leerstoel Theologie van de Charismatische Vernieuwing.
Zie rubriek *Leerstoel* of www.stucom.nl/leerstoel